

Összehasonlító tanulmány

EFOP-5.2.2-17-2017-00040 „Együtt tanulunk –
közösén fejlődünk”

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Összehasonlító tanulmány

A 21 hónapon át tartó kutatás célja az volt, hogy feltárja, hogyan tudnak kialakulni és fennmaradni az ifjúsági közösségek, milyen megtartó erejük van, mik a tapasztalataik a fiatalokkal, hogyan tudják őket mozgósítani, aktivizálni.

Az alapprobléma, melyre a projekt választ kívánt adni, az ifjúság mint korosztály közösségeinek hiánya, illetve az ifjúság távolmaradásának okai voltak a közösségektől. A hazai, illetve az egész Kárpát-medencére kiterjedő ifjúságkutatások a projekt tervezésekor azt mutatták, hogy egyértelműen hiányoznak a fiatalok számára szabadidő eltöltési lehetőségeket biztosító közösségek, melyek azonban nemcsak a szabadidő eltöltésének szempontjából lennének fontosak a korosztály számára, hanem a társas kapcsolatok kiépítése, a nem formális és informális tanulás, az érték közvetítés és az értékrend formálása szempontjából is, melyekben szintén kiemelt jelentősége van a kortárs csoportnak.

A kutatás során első lépésként tisztázni kellett a vizsgált célcsoport pontos korát. Az Európai Unió kutatásaiban leginkább a 15-29 éves korosztály jelölik meg fiatalként, de az uniós és hazai kutatásokban felbukkan a 15-35 és a 13-30 éves korcsoporttal operáló ifjúságértelmezés is. A Nemzeti Ifjúsági stratégia kormeghatározása szerint a fiatalok csoportját a 8-30 év közöttiek alkotják, jogilag azonban a 0-18 évesek; az Új Nemzedék Jövőjéért Program pedig a 13-30 év közötti korosztályt jelölte meg fiatalként.

A kutatásban végül az Európai Unió Ifjúsági Stratégiájával (2010-2018), az Erasmus+, a Fiatalok Akcióban Program meghatározásaival, az Eurostat mérésekkel és az Eurobarometer kutatásokkal összhangban a fiataloknak a 15-29 éves korosztályt tekintettük. Az Új Nemzedék Központ által irányított Magyar Ifjúságkutatás szintén ezt a korcsoportot definiálja fiatalként, így a kutatás célcsoportja is ez a korosztály lett.

A projekt tervezésekor figyelembe vettük a 2016-os Magyar Ifjúságkutatás alapproblémáit, ezek között a fiatalok közösségben való passzivitását, elmagányosodását, az online terek előretörését is a mindennapi interakcióik során.

„A 2016-os nagymintás ifjúságkutatás adatai – a korábbi hullámok eredményeihez hasonlóan – azt jelzik, hogy a szabadidő terei alapvetően nem változtak meg, a fiatalok – tevékenységüket tekintve – továbbra is otthonukban és barátaiknál töltik el leggyakrabban a

kötelezettségeik teljesítése után fennmaradt idejüket, legyen szó egy átlagos hétköznapról, vagy hétvégéről. A 15 – 29 évesek szabadidő eltöltésében meghatározó szerepet kapnak a „képernyős” (tévé, számítógép, laptop) tevékenységek. A képernyős tevékenységeket tovább erősítik az olyan új szabadidő eltöltési formák, mint a „telefonozás”, amely az okostelefonok elterjedésével nyert magának teret, illetve a facebookozás, amelyek nem tekinthetők helyhez kötött tevékenységnek.”¹

A fiatalok mintegy negyede hétvégén és hétköznapokon is „csak úgy elvan”. Korosztályos megoszlásban ez a következőképpen jelenik meg: a 15 – 19 évesek 28 százaléka, a 20 – 24 évesek 23 százaléka, valamint a 25 – 29 évesek 20 százaléka állítja ezt önmagáról. Hétvégén ez az arány az alábbiak szerint alakul:

- 15 – 19 éves korosztály: 27 %
- 20 – 24 éves korosztály: 24 %
- 25 – 29 éves korosztály: 22 %.

A 2016-os adatok azt mutatják, hogy minél fiatalabb korcsoportba tartozik a kérdezett, annál több időt tölt a barátaival, valamint annál több baráti kapcsolata van. Érdeemes azonban megfigyelni, hogy ennek ellenére milyen fontosak azok a tevékenységek, amelyekhez nincs feltétlenül szükség barátokra, társakra (tévénézés, zenehallgatás, olvasás). 2016-ban a magyarországi fiatalok 14 százalékának nem volt olyan baráti köre, társasága, amellyel gyakran tölthette volna együtt szabadidejét. Ez az arány 2012-ben 24 százalék, 2008-ban 13 százalék volt. A magányos fiatalok között felülreprezentáltak a községekben élők.

Kiemelendő ugyanakkor, hogy 2016-ban a fiatalok kétharmada az online térben (is) találkozik és kommunikál barátaival.²

A kutatás során a közvetlen célcsoportot azok a szakemberek szolgáltatták, akik a 15–29 éves korosztállyal foglalkoznak valamilyen közösségépítő, szabadidős tevékenység, szerveződés kapcsán. Így nemcsak arra sikerült rávilágítani, milyen sikerfaktorai lehetnek egy ifjúsági közösségnek, hanem arra is, miket lát a szülők, nagyszülők generációja a fiatalok problémáinak, illetve szakpolitikai ajánlásokat is tehettek, min kellene szerintük változtatni ahhoz, hogy a megcélzott korosztály proaktív, elégedett, önazonos állampolgárrá legyen képes válni.

¹<http://www.ujnemzedek.hu/életmod/a-fiatalok-negyede-csak-ugy-elvan-szabadidejeben>

² Uo.

A kutatási tevékenység keretében azokat a romániai, illetve magyarországi ifjúsági közösségeket igyekeztünk vizsgálni, amelyek legalább két éve működnek, megkíséreltük felmérni ezen szervezetek működésének hátterét, szabályozását, erőforrásaikat, szükségleteiket, az ifjúság életéhez hozzáadott értékeiket is.

Online survey típusú lekérdezésen keresztül Magyarországon 104, Romániában 100 szakember töltötte ki a kérdőívünket, melyet 30 magyarországi és 8 romániai ifjúsági szakemberrel folytatott mélyinterjú egészített ki. A kutatás konkrét alapcélja az alábbi kérdések megválaszolása lett:

- Hogyan lehet elősegíteni az ifjúsági közösségek létrejöttét?
- Milyen eszköz- és erőforrás-szükséglete van a közösségek létrehozásának, majd működtetésének (beleértve az anyagi, infrastrukturális és humán erőforrást egyaránt)?
- Milyen eszközök, módszerek, erőforrások állnak rendelkezésre, melyek Magyarországon is adaptálhatóak?
- Milyen gyakorlata, tapasztalatai vannak az ifjúsági közösségek közötti együttműködéseknek?
- Milyen, legalább 2 éve működő jógyakorlatok működési mechanizmusait lehet elemezni?

A kutatás során ezekre a kérdésekre kerestük a választ.

Az ifjúság helyzete Magyarországon és Romániában

A kutatás megkezdésekor első lépésként egy-egy alapozó tanulmány készült el, melynek célja az volt, hogy felmérje, milyen környezetben jönnek létre és tudnak mozogni az ifjúsági szervezetek a két vizsgált országban.

A magyarországi alapozó tanulmány ezért elsősorban a jogszabályi környezetet helyezte a középpontba, hiszen elsősorban ezek adnak iránymutatást arra vonatkozóan, milyen keretek között és milyen ideák mentén tudnak szerveződni a fiatalokat érintő szervezetek. Magyarországon az Európai Unió Ifjúsági Stratégiáját, a Nemzeti Ifjúsági Stratégiát, az Új Nemzedék Jövőjéért Programot, a Magyar Ifjúságkutatás 2016 gyorsjelentését, a Nemzeti Önkéntes Stratégiát, illetve az esetlegesen előforduló helyi ifjúsági és kulturális stratégiákat tekintettük befolyásoló tényezőnek.

Az Európai Unió, a szubszidiaritás elvének megfelelően, csak iránymutatásokat, nem pedig konkrét intézkedéseket tud javasolni a tagállamok számára, így a cselekvési területek átfogóan veszik sorra azokat a kategóriákat, ahol a fiatalok érintve vannak; pl. oktatás, munkavállalás, kreativitás, önkéntesség, integráció, mobilitás, sport, közösségi aktivitás. Ennek megfelelően számos olyan programot támogat az unió, amely a pályakezdők elhelyezkedését, vállalkozóvá válását, hallgatói mobilitást, a fiatalok közösségi szerepvállalását és önkéntességét támogatja. Prioritásként megjelent a hátrányos helyzetű, speciális nevelési igényű és/vagy bevándorló vagy bevándorló szülőkkel rendelkező fiatalok felzárkóztatása, mobilitásuk erősítése, elsősorban informális oktatási eszközök segítségével.

A tagállamok ennek megfelelően igyekeznek a nemzeti sajátosságokhoz igazítva támogatni ezeken a területeken a fiatalokat, melyeknek az uniós pályázati források és a tagállami források szolgálnak keretet. A tagállamok ezen felül saját stratégiákat is kidolgozhatnak az ifjúságügy segítségének érdekében.

A Magyarországon a 15 éves periódusra tervezett, 2009-2024 között megvalósuló Nemzeti Ifjúsági Stratégia (NIS) párhuzamosan született az EU stratégiájával – mire utóbbi életbe lépett, Magyarország már rendelkezett elfogadott nemzeti stratégiával. A megvalósulás ütemét és eredményeit két, 2022-24 között három éves ciklusban értékelik. A célindikátorok adott időszakra vonatkozó teljesülését nagymintás ifjúságkutatások és ifjúsági célú statisztikai adatgyűjtések segítségével biztosítják.

A NIS kilenc olyan területet fed le, amely az ifjúságot érinti, minden területhez intézkedéstervezetet mellékelve, melyek segíthetik a problémák megoldását. A NIS az alábbi területeket jelölte meg fejlesztendőként:

- Gyermekvállalás, család: ezen belül a családi életre való felkészítés, a gyermekvállalás, a család és karrier összeegyeztetése, a családsegítés, a családon belüli erőszak, illetve az esélyteremtés területei;
- Önálló egzisztencia: otthonteremtés, tudatos életpálya-tervezés, munkatapasztalat-szerzés, munkavállalás, ifjúsági munkanélküliség megelőzése, felszámolása;
- Esélyegyenlőség, szolidaritás: tudástökéhez való egyenlő esélyű hozzáférés, gyermekszegénység csökkentése, toleráns, befogadó attitűd terjesztése, közösségi cselekvések ösztönzése;

- Tanulás és környezet: oktatás minőségének fejlesztése, iskola nevelési funkcióinak bővítése, egyéni, speciális képzési szükségletek kielégítése, részvétel és bevonás minőségének fejlesztése az oktatási intézményekben;
- Kulturális értékteremtés, kultúraközvetítés: kulturális értékekhez való hozzáférés elősegítése, kultúraközvetítő intézményrendszer és a korosztály közötti kapcsolat fejlesztése, interkulturális tapasztalatszerzés ösztönzése;
- Tudatosság és társadalmi integráció: egyéni felelősség és tudatosság fejlesztése, egészségmegőrzés, egészséges életmódra nevelés, közösségi és önkéntes tevékenységek lehetőségeinek bővítése, aktív állampolgári részvétel igényének és lehetőségeinek fejlesztése, jogi tudatosság fejlesztése, bűnmegelőzés, bűnelkövetővé és áldozattá válás megelőzése;
- Civil társadalom: ifjúsági szolgáltató szervezetek lehetőségeinek bővítése, ifjúsági civil szervezetek országos döntéshozatalba való részvételének fejlesztése, ifjúsági civil szervezetek, közösségek regionális és helyi döntéshozatalba való részvételének fejlesztése, az aktív részvételhez szükséges ismeretek és attitűdök fejlesztése;
- Erőforrások és feltételek: ifjúsági célú források rendszerezése, ifjúsági szervezetek, közösségek forrásfelvevő képességének fejlesztése;
- Ifjúságügy, ifjúsági szakma, ifjúsági munka: NIS megvalósításának biztosítása, ifjúsági közfeladatok rendszerezése, gyermekek jogainak érvényesülésének és érvényesítésének elősegítése, ifjúságsegítő, ifjúsági szakértő szakma feltételrendszerének bővítése.

A stratégia kiemelte a szektorközi együttműködést, az ifjúságpolitikai törekvések integrálását más politikai területek céljaihoz, illetve az ifjúságot érintő kutatások időszakos elvégzését monitoring céljából.

A NIS mellett még egy nagy ifjúságpolitikai keretprogram lépett életbe 2012-ben, az Új Nemzedék Jövőjéért Program (ÚNJP), amely az uniós és a nemzeti ifjúsági stratégiák prioritásaihoz igazodik. A program négy nagyobb kategóriát nevez meg, mely mentén az ifjúságot érintő intézkedések csoportosíthatóak:

- Állampolgárság
- Otthonteremtés és családalapítás
- Karrier és egzisztencia
- Szabadidő-, sport-, szórakozás és kultúrafogyasztás

Az ifjúsági közösségeket leginkább az első, illetve a negyedik kategória érinti; az állampolgári ismeretek szélesebb körű terjesztése, a politikai és közéleti aktivitás elősegítése különböző ismeretterjesztő programokon keresztül erősíti a formális ifjúsági közösségek létrejöttét és működését, míg utóbbi kategóriában a közösségi terek szabályozása, a régi ifjúsági szervezetek és műsorok felélesztése (cserkészek, Cimborák), és az ifjúságnak szóló programok szervezése tartozik.³

Az ÚNJP az alábbi pontokon keresztül illeszkedik a Nemzeti Ifjúsági Stratégiához:

- az ifjúsági korosztályok sikeres társadalmi integrációjához szükséges környezet fejlesztése (gyermekvállalás, család és karrier összeegyeztetése, lakáshoz jutás, atipikus foglalkoztatási formák, életpálya-tervezés stb.)
- az ifjúsági korosztályok és közösségek érvényesülésének elősegítése (oktatás, szakképzés, tehetséggondozás, területi különbségek csökkentése, egészséges életmód stb.)
- az ifjúsági szakmai és az ifjúsági civil szervezetek munkájának elősegítése (ifjúsági szervezetek döntéshozatalba való bekapcsolása, ifjúsági közfeladatok keretének meghatározása, intézményi struktúra fejlesztése, szakemberek képzése és fejlesztése stb.)⁴

A NIS és az ÚNJP célkitűzései mellett a Nemzeti Önkéntes Stratégia tartalmaz még az ifjúságot is érintő horizontális célkitűzéseket, ilyenek többek között az önkéntességre nevelő, ösztönző rendszer kialakítása, az önkéntesek felkészültségének fejlesztése, különösen a fiatalok és a felzárkóztatásra szoruló társadalmi rétegek körében.

A települési stratégiák ugyanezekre az országos keretprogramokra építenek, helyi sajátosságokkal kiegészítve. A kutatás során Debrecen, Zalaegerszeg, Oroszlány önkormányzatainak ifjúságpolitikai koncepcióit, illetve Sáránd és Galambok községek elérhető intézményeit, ifjúsági programjait vizsgáltuk. A települések kiválasztásánál figyelembe vettük, hogy Debrecen és Zalaegerszeg nagyságrendileg eltérő lélekszámú megyei jogú városok, Oroszlány egy kisebb város, Sáránd és Galambok pedig községek.

A települési stratégiák és koncepciók alátámasztották mind az országos ifjúságkutatások, mind jelen kutatás alapkérdéseit, később pedig a kutatás eredményeit is. A két legnagyobb problémaként a helyi stratégia hiánya, illetve a helyi intézményrendszer hiányai jelentkeztek,

³ Új Nemzedék Jövőjéért Program – A Kormány ifjúságpolitikai keretprogramja 2012, 24-32. és 59-66. old.

⁴ Uo. 15-16. old.

még a nagyvárosokban is. Debrecenben például nincs külön ifjúsági koncepció, a fiatalokat érintő kérdések az oktatás, kultúra, sport alfejezetekben érhetőek tetten, de pl. Sáránd mint kistélepülés is elsősorban a kulturális élet erősítésében, programok szervezésében látja a megoldást a fiatalok közösségben tartására.

A kulturális élet fejlesztésének igénye, az ifjúságpolitikai szakemberek hiánya szinte az összes településen felmerült, ezeket a problémákat a nagyobb települések uniós és országos forrásokkal igyekeznek megoldani, illetve saját forrásaikból biztosítanak elkülönített összegeket, a kistélepülések viszont csak a pályázati forrásokra vannak utalva, a helyi költségvetés évente csak néhány nagyrendezvényt tud finanszírozni, melyek a teljes lakosságra és nem kizárólagosan a fiatalokra irányulnak.

Az ifjúsági koncepcióval rendelkező települések fontosnak tartották a fiatalok véleményének figyelembe vételét a települést érintő döntések meghozatalakor, ennek érdekében szorgalmazták a diákönkormányzatok, ifjúsági önkormányzatok, kerekasztal létrehozását, csakúgy, mint a helyi ifjúsági civil szervezetekkel való együttműködést. Gyakorlatban való működésük azonban alacsony intenzitásúnak tűnt, leginkább a kistélepüléseken, ahol sokszor civil szervezet sincs, amely a fiatalokkal foglalkozzon. A diákönkormányzatok, ifjúsági önkormányzatok érdekképviselőinek hatékonyságát a kutatás nem mérte, ugyanakkor sikerült kapcsolatba lépni és interjút készíteni kistélepülésen működő ifjúsági önkormányzattal, akik megosztották tapasztalataikat a témában.

A magyarországi tapasztalat tehát az volt, hogy az ifjúsági szervezetek olyan, nemzetközileg is megerősített keretek között tudnak működni, amelyek segítik az ilyen szervezetek működését, támogatja a fiatalok integrálását a társadalomba, ugyanakkor helyi szinten állandó, folyamatosan biztosított források hiányában leginkább uniós pályázati pénzekre és önkéntes munkára tudnak támaszkodni a civil szervezetek. Az ifjúsággal foglalkozó intézményrendszer (művelődési házak, ifjúsági házak stb.) szintén fejlesztésre szorulnak, illetve szakemberekre lenne szükség kistélepüléseken is. Ezek megoldására látszódik az állam részéről igény, több művelődési ház infrastruktúráját sikerült fejleszteni (bár szintén pályázati pénzekből), és a művelődési szakemberek, ifjúságsegítők képzésében is enyhe fejlődés indult el az utóbbi években.

A romániai tapasztalatok kissé más képet festenek a fiatalok helyzetéről. Habár az Európai Unió által előírányzott, ifjúságot érintő prioritások itt is élnek, hasonló pályázatok érhetőek el, mint Magyarországon, az ifjúsági szervezetek helyzetét jelentősen befolyásolja a politika. Már az alapozó tanulmány is rámutatott arra, mekkora hatása van az ilyen szervezetek

működésére a romániai rendszerváltás, illetve a diktatúra időszaka. Az egyik szembetűnő történelmi különbség, hogy míg Magyarországon több szubkultúra is létezhetett egymás mellett a szocializmus alatt, addig a romániai rendszer nem engedett semmilyen eltérést a központban jóváhagyott stílustól, erős volt a cenzúra, külföldi ismereteket a romániai lakosok nem vagy alig szerezhettek, még a szocialista táboron belül sem.

Ezek az élmények nem közvetlenül hatottak a fiatalokra, hanem az ún. intergenerációs szocializáció jelenségén keresztül. A romániai kutatás egyik hipotézise emiatt az volt, hogy a román fiatalok a magyarokhoz képest jóval zárkózottabbak, más viszonyt ápolnak a hatalommal szemben, sokkal kevésbé érdekérvényesítőek, formális intézményeik létezése nagyrészt díszlet, komolyabb hatalom nem társul hozzá. Romániában horizontálisan teljes lefedettséget felmutatni tudó és vertikálisan is hierarchikusan szerveződő hallgatói érdekképviselőről nem beszélhetünk. Vannak ugyan olyan helyi szervezetek, melyek lokális érdekérvényesítő képessége akár a magyarországi HÖK-öknél is nagyobb, és melyek valóban tevékenységükben már-már kimerítik a hallgatói közéleti aktivizmus fogalmát, azonban ez jellemzően a nagy tradícióval rendelkező romániai egyetemekre és karokra korlátozódik. Hallgatói ellenállás, sztrájk, vagy bármilyen olyan lépés, ami valódi konfrontációt mutatna, nem volt jellemző a romániai oktatásban. Nem jellemző az országos érdekeltségű, nem elsősorban oktatáshoz kötődő ifjúsági szervezet sem, nem alakult ki intézményes képviselő a fiatalok számára, míg Magyarországon pl. a Nemzeti Ifjúsági Tanács fontos szerepet tölt be az országban elérhető ifjúsági szervezetek összekapcsolásában, aktivizálásában.

A romániai ifjúságkutatások alapján a magyar és román fiatalok problémái hasonlóak: leginkább a lakhatás, munkavállalás, a város-vidék különbségek, a társadalmi mobilitás, a családalapítás kitolódása jellemzi őket; apolitikusak, nem szívesen vesznek részt a közéletben. Ennek egyik folyománya, hogy az ifjúsági szervezetek között gyakori az informális működés, így az aktív társadalmi szerepet betöltő szervezetek is sokszor láthatatlanok maradnak a közélet számára, vagy valamilyen formális szervezethez csapódva, alszervezetként működnek. A formalitás dimenziója mentén az alap kutatás az alábbi kategóriákra tudta bontani az ifjúsági szervezeteket:

- teljesen formalizált: ide elsősorban a hivatalos iskolai és felsőoktatásban működő diákszervezetek, politikai pártok ifjúsági szervezetei, illetve hátrányos helyzetű fiatalokat segítő szervezetek tartoznak; utóbbiak többsége nem elsősorban ifjúsági feladatot lát el

- részben formális: ide sorolhatóak az egyházi ifjúsági szervezetek, szabadidős klubok, illetve azok a korábban formalizáltan működő szervezetek, amiket csak azért formalizáltak, hogy elérhetővé váljanak bizonyos pályázatok, később pedig töröltették magukat a nyilvántartásokból
- informális: a nyilvántartásból törölt, de még működő ifjúsági civil szervezetek, tanulókörök és tehetséggondozó műhelyek, illetve a tematikus online csoportok sorolhatóak ide.

Habár Magyarországon is tehetnénk hasonló felosztást, egyrészt a nyilvántartási módszerek különbözősége, másrészt néhány helyi sajátosság miatt nem érdemes összehasonlítást tenni a magyarországi és romániai szervezeti tagolódás között. Romániát tekintve érdekes például, hogy a tehetséggondozó műhelyek, iskolán kívüli szakkörök mekkora lefedettséggel és kapcsolati hálóval rendelkeznek akár városokon átnyúlóan is, sőt, számos ilyen tanulókör komoly hagyományokkal is rendelkezik. További érdekesség, hogy a regionális eltérések az esélyegyenlőség területén hogyan manifesztálódnak online, anyagi költségek nélkül működő közösségekben, hogyan törnek előre az informális csoportok és hányan lépnek vissza a formalizált működéstől, elsősorban annak anyagi költségei és az adminisztrációs feladatok bonyolultsága miatt.

Magyarországon erre irányuló nyilvántartás vagy kutatás nem lelhető fel.

A kutatás során mind Magyarországon, mind Romániában ugyanazon kérdőívet kérdeztük le, illetve a mélyinterjúk kérdései is ugyanazon területekre irányultak, országspecifikus kérdés inkább csak az Új Nemzedék Központtal való kapcsolattartás megléte, illetve a kapcsolat mélysége volt Magyarországon.

A kutatás eredményei

Módszertan

A projekt elvárása 100-100 magyarországi, illetve külföldi szakértő lekérdezése volt. Kérdőíves kutatás során Magyarországon 104, Romániában 100 ifjúsági szakembert kérdeztünk meg. Magyarországon a lekérdezés online kérdőív formájában, Romániában személyes lekérdezés során történt.

Magyarországon a lekérdezett szervezetek elérésében segítségünkre volt a megvalósító szervezetek kapcsolati hálója, a KÖZ-Pont Ifjúsági Egyesület, illetve a Nemzeti Ifjúsági Tanács, amelyek saját tagszervezeteik részére is elküldték kérdőívünket.

Romániában a célcsoport felkeresésekor az első akadályt az jelentette, hogy itt kevésbé digitalizált a civil szféra tevékenysége, nincsenek nagy gyűjtőportálok, ahol ezen szervezeteket nyilvántartanák. Az egyetemi városokban jelentősen felülreprezentáltak az ifjúsági szervezetek, míg a leszakadó régiókban alig találhatóak, sőt, a városoknál kisebb települések esetleges szervezeteiről semmilyen digitális lenyomat nem volt fellelhető. A magyar nemzetiségű fiatalokkal foglalkozó szervezetek listája sokkal összeszedettebb magyarországi gyűjtőoldalon, de mivel sok szervezet ingadozik a formalitás és informális között, az elérhetőségek között sok volt a már nem élő kontakt. A megoldást végül egy civil szervezet által ifjúsági szakembereknek tartott rendezvény nyújtotta, ahol sikerült a célcsoportnak megfelelő személyekkel találkozni, tőlük pedig hólabda módszerrel eljutni más szakemberekhez.

A kérdések zöme teljesen lefordítható volt, és megválaszolásuk nem jelentett problémát az érintetteknek. Ami szembetűnő az adatokból, hogy az ifjúsági programok és az ifjúsági szervezetek helyzete sokkal inkább rendszertelen és széttagolt, és területi reprezentációja is aránytalan. Ennek eredményeképpen egyrészt nagyon kevés kistélepülésen működő programot sikerült azonosítani, másrészt voltak olyan elemek, például a támogatási, forrásszerzési lehetőségeknél, amelyek Magyarországon gyakoriak, szinte senki nem jelölt meg. Hasonlóképp, és érthető módon, azon intézmények és szervezetek esetében, melyek Magyarországon jól ismertek, Romániában ennek ismertsége nem köszön vissza.

Mivel sem az elérés módja, sem az elvárt minta nagysága nem tette lehetővé a reprezentativitást, a kapott eredményeket is ennek megfelelően kell kezelni. Az eredmények mélyebb megértése érdekében Magyarországon 30, Romániában 8 ifjúsági szakemberrel készítettünk interjút, melyek segítségével sikerült általános felvetéseket felvázolnunk.

Az interjúkérdések főként arra irányultak, hogy milyen tényezők szükségesek ahhoz, hogy egy ifjúsági közösség létrejöhessen, melyek ma a fiatalok legnagyobb problémái, amivel a szakemberek munkájuk során is szembesülnek; az infokommunikációs eszközök segítik vagy gátolják a közösségek működését, alkalmaznak-e speciális módszereket, miket tartanak sikertényezőknak, fontos-e az alulról vagy felülről szerveződés, fontos-e egy kulcsfigura

jelenléte a fiatalok közösségében, illetve milyen szakpolitikai ajánlásokat tudnának tenni az ifjúságügyben.

A Magyarországon készült 30 interjú között vannak szemléletbeli eltérések, nagyrészt azonban általános problémákat fogalmaztak meg. Az interjúalanyokat hólabda módszerrel értük el. A romániai interjúk során ugyanezeket a kérdéseket tettük fel, és szintén hólabda módszerrel értük el az interjúalanyokat.

Az interjúkérdések két nagyobb csoportra oszthatók: minden megkérdezettnek átfogó interjúkérdéseket tettünk fel (pl. mikor számít sikeresnek egy kezdeményezés, szükség van-e mentorra, stb.), ezekre azok is tudtak válaszolni, akik aktuálisan nem valósítottak meg projektet, vagy csak időszakosan szerveztek rendezvényeket. Azoknál, akik aktívan működtek a lekérdezés időpontjában, a működésre vonatkozó kérdéseket is feltettünk, elsősorban a forrásteremtésre, egyedi sajátosságokra, módszertanra koncentrálnak.

A magyarországi és romániai interjúk között egyetlen lényeges különbség volt, amely a működtető szervezetek jogi státuszára vezethető vissza. Míg Magyarországon formális egyesületek, szervezetek, intézmények jóval nagyobb számban akadnak, mint Romániában, így az itthoni lekérdezettek szinte kivétel nélkül projektvezetők, szervezeti vezetők voltak; míg Romániában, ahol sokkal több az informális szervezet, leginkább önkéntesekkel, koordinátorokkal, programszervezőkkel találkoztunk.

Szervezeti háttér

A magyarországi válaszadók között felülreprezentáltak a megyeszékhelyek, illetve a városok, ezek közel 90%-át adták a válaszadóknak, kistelepülések mindössze 6%-ban képviseltették magukat. Ezzel párhuzamosan több olyan kezdeményezés is megjelent a válaszadók között, amelyek jellegzetesen városi kezdeményezések között találhatóak meg (állampolgári nevelés, extrém sportok), és kevesebb volt pl. a hagyományörző kezdeményezés. Több tanoda, tanácsadó szervezet és ifjúsági önkormányzat is bekerült a mintába, itt vegyesen voltak jelen városi és kistelepülésen működő szervezetek.

A legkorábbi kezdeményezés 1910-ben indult, ez a leghosszabb múlttal rendelkező válaszadó. A kezdeményezések 17,4%-a 20-30 éve működik, 49,3% pedig 2013 óta alakult, csaknem felük 3 éves múlttal rendelkezik. Szervezeti formájukat tekintve 94% formalizált civil

szervezeti kezdeményezés volt, míg kb. 6% nonprofit gazdasági társaság. Kicsivel kevesebb mint kétharmaduk nem tagja semmilyen ifjúsági ernyőszervezetnek.

Működési gyakoriságukat tekintve 40% heti rendszerességet, 31,4% napi szintű működést jelölt meg, ez lényegesen magasabb, mint amit a romániai adatoknál láthatunk majd. A rendszertelen működés 14%-ra volt jellemző, a kétheti és havi gyakoriságot pedig mindössze 5,7-5,7% jelölte meg.

A romániai mintában 36%-kal jelent meg bukaresti szervezet, 4-8% közötti reprezentációval jelentek meg nagyvárosi szervezetek, ám minél kisebb településről volt szó, annál nagyobb volt az esélye, hogy nincs ifjúsági szervezet helyben, vagy ha van, annak fő tevékenységi köre valamilyen szabadidős tevékenységhez vagy hagyományörzéshez kötődik. Regionális eloszlásukat tekintve a mintában szereplő szervezetek nagy része bukaresti vagy erdélyi volt, ezt követte Moldova térsége, míg a legkevesebb válaszadó Havasalföldről érkezett.

A mintában kevés volt a hosszú ideje működő szervezetek száma, mindössze 14% érte meg a 10 éves működést, a többség nem tudott hosszabb távon fennmaradni. Ennek okaként elsősorban az utánpótlás hiányát, a szervezet szolgáltatásai iránti igény csökkenését jelölték meg. Ami érdekesség, hogy a megkérdezettek szerint ritka, hogy egy szervezet kezdeményezését valaki átvegye, ha a szervezet megszűnik, azzal a kezdeményezések is elhalnak. 16% kevesebb, mint 3 éve foglalkozik a célcsoporttal, 24% 3-5 éves múlttal rendelkezik, a 6-9 éves tapasztalattal rendelkezők aránya 35% volt. 9 év feletti múlttal 20% rendelkezett.

A működés gyakoriságát tekintve a válaszadók 28%-a hetente gyűlt össze, de a minta kb. kétharmada jelölte meg, hogy hetente, kéthetente vagy havonta gyűlik össze. Mindössze két szervezet jelölte meg a napi működést. 18% rendszertelen működést jelölt meg, ennek oka vagy a tevékenység jellege volt (évszakhoz, időjárási viszonyokhoz kötött), vagy a források érkezésének rendszertelensége.

A megkérdezett ifjúsági szervezetek több mint 75%-a civil szervezetként működik, kb. 23% egyházakhoz, nonprofit társaságokhoz köthető, és mindössze 2% tartozott gazdasági társasághoz. A minta nem reprezentatív mivolta itt erősen tetten érhető, így hozzá kell tenni, hogy Romániában is terjedőben vannak a CSR kezdeményezések, de ebből a kutatás során keveset sikerült azonosítani.

A román mintát tekintve nem jellemzőek az országos lefedettségű szervezetek, melynek egyik oka, hogy a támogatásokat leginkább a megyei önkormányzatok osztják szét, ezzel okafogyottá válik az országos hatáskör kiépítése. A másik ok az ország heterogenitásában keresendő, a lokális hagyományok erősen jelen vannak a kultúrában, szervezeti hagyományokban, tradíciókban, ezek a helyi sajátosságok pedig az ifjúsági csoportokkal foglalkozó szervezetekben is dominánsak.

A szervezetek 70%-a nem tagja szakmai szervezetnek, ugyanakkor az interjúk során az látszott, hogy informális kapcsolattartás van a szervezetek között, a hasonló tevékenységet folytatók tudnak egymásról. Ez elsősorban tréningeknek, szakmai fórumoknak köszönhetőek, ahol az egyes szervezetek tagjai találkozhatnak egymással, kiépíthetnek kapcsolatokat.

Szakemberek

A magyarországi válaszadók több mint fele szervezetői vezető, 37% ifjúsági programok megvalósítója, 5,7% ifjúságsegítő, és csak töredék részük önkéntes. Ezzel összefüggésben a kezdeményezésben elvégzett feladataik is pozícióikkal kapcsolatosak, a vezetők, programszervezők 60%-ban voltak jelen, koordinációval 12%, 18% pedig adminisztrációval, mentorálással vagy projektmegvalósítással kapcsolatos kisebb feladatokkal foglalkozik.

Annak ellenére, hogy a válaszadók több mint fele 10+ évnyi tapasztalattal rendelkezik a fiatalokkal való foglalkozás terén, mindössze 34% jelölt meg valamilyen ifjúsághoz köthető szakmai végzettséget, amellyel rendelkezik, ezek jellemzően pedagógusok; de akadnak művelődésszervezők, pszichológusok, szociális munkások és szociálpedagógusok is. Azon válaszadók aránya, akik 6-9, illetve 3-5 éves tapasztalattal rendelkeznek ifjúsággal kapcsolatos szakmai munkában, 17-17% a mintán belül.

A munkavállalói létszámot tekintve 40% válaszolta, hogy nincs főállású munkavállalója, részmunkaidőben a válaszadók 23%-ánál 1 fő dolgozik, de szintén 23%-nál nincs részmunkaidős munkavállaló. Az önkéntesek esetében 23%-nál dolgozik 1-3 fő, 17%-nál 4-10 fő, 23%-nál 11-20 fő, de volt szervezet, amely 300 önkéntest koordinált. Legalább egy fő a szervezetek összesen 69%-ánál önkénteskedett.

A kutatás során arra is rákérdeztünk, milyen témájú, ifjúsággal kapcsolatos képzésekre lenne szükségük. A válaszadók legnagyobb arányban valamilyen közösségfejlesztéssel,

személyiségfejlesztéssel és kommunikációval kapcsolatos képzésen venne részt, de magát a célcsoportot is szívesen látnák olyan képzéseken, melyek felkészítik őket arra, hogyan lehet egy civil szervezetet eredményesen működtetni. Utóbbi megerősítik a mélyinterjúk is, ahol több interjúalany is kiemelte az utánpótlás fontosságát, az önkéntesek, elért fiatalok tudatos felkészítését a szervezet továbbműködtetésére.

Nagyjából egyenlő arányban jelent meg az igény önismereti, kompetenciafejlesztő, érdekképviselési, érzékenyítő, fenntarthatósági, konfliktuskezelési, ifjúságsegítői, mentálhigiénés képzésekre, tréningekre, de megjelent a pályaaorientációt segítő és munkaerőpiaci felkészítést támogató képzés is. Néhány szakember úgy gondolta, komolyabb szakirányú továbbképzésre is szükség lenne, elsősorban szociológia, illetve csoport- és társadalompszichológia terén.

A válaszadók 34%-a az OKJ-s képzési formát tartotta leghatékonyabbnak, 23% távoktatást preferált volna. Az iskolarendszerű felsőfokú képzést 8,6% említette, érdekes módon a tréningformát csak 5,8%, bár az igények között felmerülő foglalkozásokat jellemzően tréningformában tartják. Az egyéb választ megjelölők között volt, aki az e-learning képzési formát preferálta, illetve volt egy válaszadó, aki a jelenlegi közösségfejlesztő BA képzésen belül fektetne nagyobb hangsúlyt az ifjúságsegítésre.

A romániai mintában szereplő válaszadók jelentős része a szervezeten belül egy adott program megvalósítója volt (63%), a szervezeti vezetők 21%-ban képviseltették magukat. Ennek eredményeképpen a kérdőívvel leginkább arra kaptunk választ, maguk az ifjúsággal kapcsolatos programok mennyire fenntarthatóak, milyen tapasztalatai vannak a szervezetnek, nem pedig a szervezet általános életképességét, fenntarthatóságát lehetett vizsgálni. Kortárs segítő vagy önkéntes elvétve válaszolt, mindössze 7%-a a mintának, ez értelemszerűen azzal is magyarázható, hogy a programok finanszírozással, megvalósítással kapcsolatos kérdéseit ők kisebb részben tudták megválaszolni. Ifjúságsegítők, tanácsadók, ifjúsággal foglalkozó szakemberek 8%-ban voltak jelen, elsősorban oktatást és mentálhigiénét érintő kezdeményezések esetében.

A képzettséget érintő kérdésnél felmerült, hogy a romániai sajátosságok miatt ez az ottani válaszadóknak nehezebb kérdés, mint a magyarországiaknak. Magyarországon sokkal több ifjúsággal foglalkozó képzettség megszerzése érhető el már érettségi után is, mint Romániában, így azt, hogy a végzettség mennyire felel meg az ifjúsághoz kötődő feladatok elvégzéséhez, egyéni elbírálással kellett eldönteni. A pedagógusok, és más, tágabb értelemben

fiatalokkal is foglalkozó szakmák képviselői kerültek ebbe a kategóriába, a mintán belül 65%-ot tettek ki. Köztük túlnyomó részt pedagógusok voltak, majd mentálhigiénés szakemberek, lelkesek, szociális munkások. Az a 35%, aki tágabb értelemben sem ifjúsággal kapcsolatos képzésből érkezett, a napi munka során szocializálódott és tanulta meg az ifjúságsegítő vagy projektmegvalósítással kapcsolatos munkafolyamatokat.

A megvalósító szervezetek ifjúsághoz kapcsolódó kezdeményezéseiben jellemző, hogy 1 főállású alkalmazottja van (44%), jellemzően csak ezen a projekten dolgozva, de 22% szerint nincs az egyes projektjeiknek csak saját dolgozója. 19% jelezte, hogy 2 főállású munkatársa van, 3-4 mindössze 5%-nál fordult elő. Részmunkaidős munkatárs 12%-nál nincs, 24%-nál 1 fő, 33%-nál kettő, 18%-nál pedig 3 vagy több ilyen dolgozó van jelen.

Önkéntesek csak 8% esetében nem dolgoznak a kezdeményezésben, 4% esetében csak 1 önkéntes van jelen, 33%-nál kettő, 35%-nál 3-5 fő, 10%-nál több önkéntes is dolgozik. Ennél a kérdésnél a nem válaszolók aránya is magas volt, mivel a megkérdezetteknek nehéz volt lehatárolni, ki milyen státuszban van jogilag, melyik projektben ki milyen státuszban vesz részt.

A megvalósítók képzettsége szerint 37%-ban van olyan szervezet, ahol egy fő szakirányú képzettséggel rendelkező munkatárs segíti a kezdeményezést, 27%-nál két fő, 23%-nál ennél több. Legnagyobb arányban pedagógusok, csak 19% nem ilyen végzettséget jelölt meg.

Rákérdeztünk arra is, hogy mennyi az összesített *szakmai tapasztalat* a munkatársak körében, akik az ifjúságot célzó programokat megvalósítják. Itt is jelentős szórás volt értelemszerűen, a válaszadók több mint negyede, 35% 15 évnél kevesebb kumulált szakmai tapasztalatról számolt be, 21%-uk viszont több mint húsz évnél összesen felgyülemlett szakmai tapasztalatot számolt össze.

Arra a kérdésre, milyen ifjúsággal kapcsolatos képzésekre lenne szükségük az ifjúsággal kapcsolatosan, a legtöbben saját profilba illő témákat adtak meg, így elég nagy volt a szórás, ami mégis egyöntetűen kiderült, hogy iskolarendszerben, formális oktatással képzik ezt el. 62% olyan területet jelölt meg, amelyre vagy amelynek fejlesztésére megvalósítás szempontjából szükség van, míg más szervezetek alapkompenciák fejlesztését várná a fiatalok körében, úgymint idegen nyelv, kommunikációs készségek, empátia. Itt érződött, hogy ezt elsősorban iskolai feladatnak tartják, de úgy tapasztalják, a mostani oktatási rendszerben ezek a készségek erősen fejlesztésre szorulnak.

A megkérdezettek azt is fontosnak érezték mindkét országban, hogy a fiatalok mellett legyen egy mentor, ifjúságsegítő vagy kortárssegítő, aki átlendíti a közösséget a holtpontra, koordinálja a működést, amellett, hogy teret enged a közösségnek, hagyja őket kibontakozni. A formális szervezetek esetében különösen fontos, hogy a fiatalok megismerjék a szervezet működését, eligazodjanak a szervezési feladatokban, esetleg a pályázati rendszerben, hiszen ezzel az utánpótlást is biztosítják a kezdeményezés számára.

A kezdeményezés

A kezdeményezések célját tekintve a magyarországi válaszadók 63%-a jelölte meg a közösségfejlesztést, 57% a szabadidő hasznos eltöltésének elősegítését, 46% a készségfejlesztést. 29-29% választotta az önkéntességet és az önismeretet, 26-26% az egészséges életmódot és az ismeretterjesztést, 23% a tehetséggondozást. Jólal kevesebben, de még 10% felett jelölték meg a környezeti nevelést, az érdekképviselést; elenyésző arányban szerepelt még az érzékenyítés, az állampolgári nevelés, a mentális fejlesztés és a filmkészítést, pályatanácsadás, pénzügyi kultúra terjesztése, tantárgyi felzárkóztatás.

A romániai megkérdezettek 48%-a a hasznos szabadidő-eltöltést jelölte meg mint fő vagy részcélt, 41% a készségfejlesztést, 47% a közösségfejlesztést, 10% a környezeti nevelést (elsősorban a mintában túlsúlyban szereplő városi szervezeteknek is köszönhetően); az érdekképviselést 13%, az önkéntesség népszerűsítését 8, az önismeretet 24, a tehetséggondozást 26 % (ennek oka a magyarországihoz képest kevésbé kiépült intézményes tehetséggondozási rendszer, ami miatt helyi kezdeményezéseknek kell ellátnia ezt a szerepet).

Az életmód, mentálhigiéné 37%-nál jelent meg, az ismeretterjesztés 46%-nál, míg az egyéb kategóriát csak néhány szervezet jelölte meg, ott is elsősorban mentálhigiénéhez, közösségépítéshez kapcsolódó célokat adtak meg (iskolai zaklatással kapcsolatos érzékenyítés, vallási nevelés, hagyományörzés, hátrányos helyzetű fiatalok támogatása).

Az interjúk során azt is megkérdeztük, mikor tekinthető sikeresnek egy ifjúsági kezdeményezés, erről a megkérdezettek eltérő véleménnyel voltak. Többek szerint akkor tekinthető sikeresnek egy kezdeményezés, ha eléri a célját, legyen ez bármi is. Másoknál a folytonosság, a pozitív visszajelzések, az új fiatalok bevonása jelenti a sikert, ezt próbálják elérni szervezetükön belül.

A bevont célcsoport, a fiatalok problémái

A megcélzott korosztályon belül a magyar mintában mintegy 69% foglalkozik elsődlegesen a 15-19 éves korcsoporttal, 17% a 20-24 évesekkel, és csak 8,5% a 25-29 évesekkel. A csoportlétszámot tekintve a kezdeményezések 40%-a 1-50 fős csoportokkal, 23% 51-100 fős csoportokkal, további 20% 200 fő feletti létszámmal dolgozik, legkevésbé a 101-150 fős célcsoport volt a jellemző. Ez a településtípus, illetve a településen fellelhető potenciális célcsoport létszáma miatt nem meglepő; a megkérdezett szakemberek 37%-a olyan településen dolgozik, ahol a potenciális célcsoport létszáma meghaladja a 10.000 főt, 20% pedig 5-10.000 fő közöttire becsülte a célcsoportját. A kezdeményezések 14%-a működik 1-5.000 fős célcsoporttal, 500-1000 fős, illetve 100 fő alatti célcsoporttal rendelkező településen 8,6-8,6% dolgozik.

A családtagok bevonását a válaszadók több mint fele, 57%-a nem érzi szükségesnek, akik közvetett módon elérik a fiatalok tágabb környezetét, leginkább 1-50 fő közöttire becsülik a másodlagos célcsoport létszámát.

A célcsoportban megjelölt korosztályba tartozó fiatal a szervezetek 49%-ában dolgozott megvalósítóként valamilyen formában. Legnagyobb arányban (14,5%) adminisztrációs, rendezvényszervezői és a megvalósításhoz kapcsolódó feladatokat látnak el, de a válaszadók említették az önkéntesek bevonását, koordinációs feladatokat, műsorszerkesztést, mentorálást és kortárssegítést is.

A romániai kezdeményezések célcsoportjának korcsoportos megoszlásában leginkább a 15-19 évesekre fókuszáltak, 31% számára a 20-24 éves korosztály az elsődleges célcsoport, míg a 25-29 évesekkel mindössze 8% foglalkozik aktívan.

Arra kérdésre, 2018 során milyen létszámú csoporttal dolgoztak, 41% jelölte meg az 50 fő alatti lehetőséget, 34% dolgozott együtt 51-100 fővel, 16% 101-150 fővel, míg 6% 150 főnél több fiatalot ért el. A fiatalok elérésének hatékonyságára ugyanakkor az ezt követő kérdés adott választ, a helyben elérhető célcsoport nagyságát ugyanis csak 4% becsülte 100 fő alattira, 10% 100-500 főt, 32% szerint pedig akár a 10.000 főt is elérheti a célcsoport nagysága. 3% felett volt azoknak a száma, akik 10.000 fő feletti célcsoportról számoltak be a településen, illetve annak agglomerációjában.

A fiatalok családjának bevonását 30% tartotta fontosnak, de ez mindössze néhány főt takar a fiatal közvetlen rokonságában.

A vizsgált korosztályból jellemzően önkéntesként vannak jelen a megvalósítók között, általában a kapcsolattartásért, toborzásért, a megvalósítás segítéséért felelnek. A megkérdezetteknek 34%-a jelezte csak, hogy nincs a szervezeten belül a 15-29 éves korosztályba tartozó, semmilyen formában.

Mindkét országban jelentős problémát jelent a fiatalok elvándorlása, különösen a vidéki kistelepülések esetében, de problémaként jelölték meg a korosztályra jellemző passzivitást, apátiát, kilátástalanságot is, amely elsősorban az oktatást, családalapítási lehetőségeket, munkavállalást, lakhatást érinti. Ennek következtében számos szakpolitikai ajánlás is ezen területek komplex fejlesztéséhez kapcsolódik, hiszen így tudnák megakadályozni az elvándorlást, a helyben elérhető lehetőségek bővítését. Főként a magyarországi interjúkban jelent meg (elsősorban a lekérdezések magasabb száma miatt) a fiatalok túlterheltsége és bizonyítási kényszere is. Az interjúalanyok ezalatt azt értették, hogy a fiataloknak túl sok választási lehetősége van akár szakmai, akár szabadidős tevékenységek terén, és félnek attól, hogy lemaradnak valamiről, csalódásként, kudarcként élik meg, ha valamiben nem tudnak részt venni, amiben mások igen. Az iskola mellett járnak különórákra, edzésekre, foglalkozásokra, emiatt tényleges hobbitevékenységre vagy már idejük sem marad, vagy egyszerűen nincs kellő energiájuk ahhoz, hogy este, hétfvégén még kimozduljanak valamilyen ifjúsági rendezvényre, vagy akár szervezni ilyen rendezvényt.

Az elvándorlás problémája már egészen fiatalon, 14 éves korban képes törést okozni az ifjúsági közösségek életében, hiszen ez az a pont, ahol számos vidéki fiatal kényszerül ingázni a városi középiskolákba, esetleg kollégiumba mennek, csak hétfvégére utaznak haza, új baráti kört alakítanak ki, és a városban fognak szórakozási lehetőséget keresni. Az érettségi, 18 éves kor szintén vízválasztó, itt többen egyetemre, főiskolára mennek, munkát vállalnak, családot alapítanak, csak néhány vezéregyéniség marad, akinek szívügye az adott kezdeményezés, egyszóval ha a közösség fent akar maradni, muszáj fiatalabbakat bevonni, gondoskodni az utánpótlásról.

Infokommunikációs eszközök

Az infokommunikációs eszközöket a a magyarországi szervezetek szinte kivétel nélkül használják, a mobiltelefont 70%, a tabletet 32%, a PC-t 64% használja, leginkább a kapcsolattartás, kommunikáció, igényfelmérés, információkereséshez és átadáshoz,

programszervezéshez, a számítógépet ezen felül dokumentációra, pályázati adminisztrációhoz, filmnézéshez, tanuláshoz is.

A válaszadók 70%-a ezeket az eszközöket hasznosnak tartotta, a magyarországi interjúalanyok jelentős része is ezt a véleményt osztotta. Szerintük ez biztosítja a gyors kommunikációt, a fiatalok elérését, az érdeklődés felkeltését (képek, videók stb. megosztása), megkönnyíti a programok szervezését. Szerintük a fiatalok is jobban bíznak abban, aki az általuk használt eszközöket használja, pozitívan értékeli, ha az idősebb generációk nyitnak feléjük. Az interjúalanyok azt is megemlítették, hogy ezeket az eszközöket a fiatalok mindenképpen használni fogják, ezért nekik kell alkalmazkodni és megtalálni azokat a pontokat, ahol ezek az eszközök a fejlesztést, fejlődést szolgálják.

Azok, akik negatívumként értékelték az infokommunikációs eszközöket, leginkább azt emelték ki hogy ezek az eszközök nem a valóságot tükrözik, elidegenítenek, személytelenné és felszínessé teszik a kommunikációt, gyengítik a személyközi kapcsolatokat, ezek mind konfliktusokhoz vezetnek. Azt is kiemelték, hogy az infokommunikációs eszközök megosztják a figyelmet, elvonják az érdemi munkától, sőt, konkurenciaként jelennek meg a programokkal szemben. Mivel a fiatalok nem tudatosan használják ezeket az eszközöket, ezért nem szűrik az információkat, illetve nem tudják átültetni az online kezdeményezéseket a gyakorlatba. Mások szerint az instant élményszerzés is problémát okoz, emiatt nem mozdulnak ki, illetve a személyiség fejlődésére is gátló hatást gyakorol, bizalmatlanná teszi a fiatalokat.

Az interjúalanyok szinte kivétel nélkül úgy gondolják, hasznosak a fiatalokat érintő munka szempontjából, nemcsak a toborzás, hanem a kapcsolattartás, szervezés eszköze is. Számos szakember gondolja azt, hogy fejleszteni kell a szervezetek tudását ebben a témában, már nem elég jelen lenni a közösségi médiában, feltűnő, sokakat elérő hirdetéseket, posztokat is tudni kell létrehozni, hiszen egyébként rengeteg információ éri a fiatalokat, meg kell tanulni, hogyan lehet őket hatékonyan elérni ezeken a felületeken keresztül is. Azt is kiemelték, hogy ezeket az eszközöket a fiatalok mindenképpen használni fogják, ezért nem az a cél, hogy kiszorítsák ezeket az életükből, hanem hogy megtalálják azokat a pontokat, amelyeken keresztül ezek az eszközök hasznosíthatóak a közösségszervezésben, tanulásban stb.

A romániai válaszadók többsége (74%) mindkét érvelést elfogadta, a támogatását ezen eszközöknek a közösséggé válásban a többség (81%) különbözőképpen megfogalmazva (nyílt kérdés lévén) arra utalt, hogy ezzel a kapcsolattartás állandó, könnyű és rendkívül olcsóvá

vált, miközben a hátrányok esetében, ahogy az a közhangulat kapcsán várható volt, a legtöbben (77%) azt juttaták kifejezésre, hogy ezek az eszközök nagyon elvonják a fiatalok figyelmét és ezáltal jellemzővé válik az elszigetelődés ezek hatására.

Szerveződés, bevonás, utánpótlás

Amikor arra kérdeztünk rá, alkalmaznak-e valamilyen hazai vagy külföldi modell programot a kezdeményezésben, a hazai válaszadók 80% nyilatkozott nemlegesen. Akik alkalmaztak, a Bike Maffia programot, a DIA-modellt, a Scout Movementet és a tranzitfoglalkoztatást említették, a modelleket a Budapest Bike Maffiától, a Brit Cserkészszövetségtől, az Országos Foglalkoztatási Közalapítványtól és az Önkéntes Központ Alapítványtól vették át.

A szervezetek 57%-a nyilatkozott arról, hogy honlapon vagy online kiadvány formájában elérhető a szervezetről információ, 25% egyéb internetes elérhetőséget jelölt meg (YouTube, más szervezet honlapja stb.), míg nyomtatott kiadványról 3, az információelérés szempontjából pedig teljes hiányról 5,7% számolt be.

A nyilatkozó szervezetek számos csatornán keresztül próbálják meg elérni a célcsoportjukat, 37% szórólapokat, plakátokat, 28% emaileket, 83% a Facebookot, 23% az Instagramot, 74% rendezvényeken keresztül, 29% csoportos tájékoztatói, 63% pedig személyes kapcsolatrendszeren kerüli elérést használni. Az egyéb opciókat bejelölők aránya 5,7% volt, ők az iskolákat és a Neptunt (egyetemi hallgatói rendszer) jelölték meg elérési csatornaként.

Az iskola mint bevonási csatorna leginkább iskolai programokra való kitelepüléssel, pedagógusokkal való együttműködéssel valósul meg. Kihelyezett iskolai foglalkozásokat tartanak, vagy a pedagógus segítségével állítják össze a foglalkozások tematikáját, aki aztán a célcsoport figyelmébe ajánlja a programot. Települési rendezvényekre, fesztiválokra is szívesen települnek ki. Az iskolákon kívül a helyi gyermekvédelmi intézmények, a szervezet által tartott nyílt napok, programok, online jelenlét, közösségfejlesztés is jó bevonási csatornáknak bizonyultak. A módszerek között említették még a személyes beszélgetést, a szóróanyagokat, versenyeket, klubfoglalkozásokat, tanulmányi kirándulásokat, csapatépítő és egyéb szabadidős rendezvényeket is. A bevonás során fontos, hogy a foglalkozás, bemutató érdekes és jól hangzó legyen, itt lehet pl. élménypedagógiai módszereket bevetni. Hasznos, ha a fiatalok átélik a közösséghez való tartozás élményét, mert ezen keresztül utána könnyebb tartósan bevonni őket a programokba. Volt olyan szervezet, amely nem a fiatalokat várja,

hanem olyan helyeket keres fel, ahol a célcsoport megtalálható. Jó, ha sikerül a vezéregyéniségeket bevonni, mert rajtuk keresztül elérhetőek a köré csoportosuló fiatalok, illetve nagyobb kört ér el a szájhagyomány útján történő bevonás. Konkrét projektek kapcsán a tábor is jó módszernek tartják mint csapatépítő tevékenységet. Mindezek mellett az online tereket is használják a bevonásra. Jelezték, hogy a bevonás során szerencsés minél korábbi életkorban bevonni a fiatalokat, a célcsoport idősebb hányadát már nehéz mozgósítani.

Az érdeklődés fenntartására az egyik kiemelt módszer a fiatalok igényeinek maximális figyelembe vétele. Fontos a kezdeményezés folyamatossága, rendszeressége, a közös tevékenységek. A fiatalok szívesen csatlakoznak innovatív, egyedi kezdeményezésekhez, vagy olyanhoz, amelyhez sikerül megnyerni egy népszerű előadót. A színvonalas, változatos programokat is szívesebben látogatják, a csoportos élményprogramokat külön kiemelték a válaszadók. Az érdeklődés fenntartására a részvételt is jutalmazták, közös kirándulások, főzések stb. alkalmával.

A tartós bevonódást segíti, ha a fiatalok felelősséget kapnak, maguk jelölhetik ki céljaikat, a mentorok, ifjúságsegítők pedig csak koordinálják a folyamatot. A fiatalok véleményének kikérése, figyelembe vétele szintén erősíti a kezdeményezéshez való kötődést. A megvalósult programokról készített beszámolók, képek, belső kampányok szintén erősítő hatásúak.

A közösségépítés szempontjából a fiatalok partnerként való kezelése itt is fontos, a leginkább működőképesnek tartott módszerek között szerepelnek a célzott közösségépítő foglalkozások és a közös programok is. A közös célok, tervezés, a közösen végzett feladatok és munka, ezek folyamatossága, élményszerűsége tovább erősíti a közösséget. Ide tartozhatnak még klubfoglalkozások, közös játékok, versenyek, képzések, mentorokkal való közös tréning, a fiatalok problémáira nyújtott segítség.

Az, hogy ezek a programok a fiatalok kezdeményezésére jöttek-e létre vagy a szervezetek tervezték-e meg a tevékenységeket, majd utána vonták-e be a fiatalokat, eltérő eredményt adott a kérdőíves, illetve a mélyinterjú lekérdezés során. A kérdőíves lekérdezés során 40% vallotta, hogy a kezdeményezés a szervezettől, azaz felülről indult, a közös kezdeményezések aránya 34%, a fiatalok általi kezdeményezésé 17% volt. Az interjúk során a megkérdezett szakemberek felülről szervezettek a kormányzati szintről, míg alulról szervezettek a civil, vagy maguktól a fiataloktól induló kezdeményezéseket tekintették, így többségük az alulról szerveződést támogatta. Többen egy hibrid rendszert képzeltek el, és csak kevesen gondolták, hogy a felülről kezdeményezett hatékonyabb lehet a működés szempontjából, ezt a többség

inkább erőltetettnek, nem mikroszinten is alkalmazható, helyi igényekhez alkalmazkodónak gondolta.

A bevonás mellett a másik sarkalatos kérdés az utánpótlás nevelése. A válaszadók többsége tudatosan foglalkozik a kérdéssel, leginkább az önkéntesekre, illetve belső képzésekre hagyatkoznak. Van olyan szervezet, amely félévente tart bevonást, majd egyre több mentort emelnek ki, akiket bevonnak a működtetési folyamatokba. A megvalósítók gyerekeinek bevonása is szerepelt a módszerek között, akik majd a kortársakat is be tudják vonni, esetleg saját kezdeményezést is tudnak majd indítani.

Az önkéntesek, illetve az iskolai közösségi szolgálatot teljesítők közül is tudnak toborozni, közöttük magas ugyan a fluktuáció, de akadnak, akikkel hosszú távon is lehet tervezni a munkában. Vannak, akik a belső munkatársak képzésével oldja meg az utánpótlás kérdését, van, aki egyetemi hallgatókkal folytatott közös munka során választja ki a potenciális leendő munkatársakat. Ott, ahol pl. évente van tagfelvétel, fokozatosan vonják be az újakat a szervezési, adminisztratív folyamatokba, mások folyamatosan toboroznak új tagokat, és támogatják a közösségépítők képzését.

A csapatépítő események, a fiatalok érdekeltté tévése, gyakornoki programok is említésre kerültek, de kistelepülésen működő szervezet részéről felmerült az is, hogy az elvándorlás miatt folyamatosan előről kell kezdeni az utánpótlás-nevelést. Van, ahol konkrét vezetőképzés zajlik a szervezeten belül, de volt, aki tehetséggondozó programról és a tevékenységekbe való fokozatos bevonásról számolt be.

A romániai válaszadók 86%-a úgy nyilatkozott, hogy nem vett át más modellprogramot a működtetés során, miközben azok, akik igennel válaszoltak, jellemzően külföldi, főképp brit és német mintákat és szervezeteket említettek. Ami a programjaik kapcsán az írott információk elérhetőségét illeti, több mint kétharmaduk, 72% úgy nyilatkozott, hogy az interneten vannak elérhető leírások, de nem saját weboldalon, hanem más formában, ez jórészt facebookos oldalakat vagy helyi sajtóbeli megjelenéseket jelent. Nyomtatott kiadványt 14% említett, saját honlapról csak 5% számolt be.

Ami a célcsoport elérésének csatornáit illeti, szórólap, plakát használatáról 55%, e-mailről 47%, Facebookról 72%, Instagram használatáról 21 %, rendezvények erre való felhasználásáról 67%, csoportos tájékoztatók szervezéséről 72%, míg személyes kapcsolatrendszeren való elérésről 68 % számolt be. Egyéb opcióként csupán az iskolákban

történő tájékoztatás merült fel. A megszólítás módszereivel kapcsolatban legnagyobb arányban szintén a közösségi oldalak (39%) került megnevezésre, ezt követően pedig valamilyen iskolához kapcsolódó bevonási mód (31%), visszaigazolva azt, hogy a leggyakoribb célcsoportot iskoláskorúak alkotják. Gyakran említették válaszadóink (29%) azt is, hogy megpróbálták valamiféle bemutatóval, vagy korábbi programok dokumentációival meggyőzni a csatlakozásra a fiatalokat.

A szerveződést tekintve a válaszadók 16%-a számolt be arról, hogy a fiatalok, 30% arról, hogy a megvalósítók kezdeményezték, miközben a legtöbben, 53%-nyian úgy nyilatkoztak, hogy egy közös kezdeményezésű programok képviselnek.

A mobiltelefon esetében a túlnyomó többség, 81% a kapcsolattartást, szervezési feladatokat jelölte meg, ahogy ez nagy arányban (29%) a tabletek esetében is megjelent. Utóbbiak esetében azonban sokan, az említők 32%-a használja valamiféle olyan alkalmazásra is a tabletet, ami többé-kevésbé szerves része vagy nagymértékben segítő eleme a programnak. A PC használat visszaszorulóban van az adatok szerint, ahol megjelenik, ott a kapcsolattartás (38%) és az adminisztrációs tevékenység (28 %) voltak a leggyakoribb gyűjtőkategóriák.

Rákérdeztünk arra is, hogy melyek a legjobb módszerek a válaszadók megítélése szerint abban a tekintetben, hogy a bevonják a fiatalokat. 32%-nyian itt is a közösségi oldalakat jelölték meg, miközben a válaszadók majdnem negyede (23%) azt mondta, hogy a legfontosabb az érdeklődés megragadása valamilyen módon. Annak kapcsán, hogy az érdeklődés miként tartható fent, szintén utólagos csoportosításunk szerint 41% az érdekes programokat és a folyamatos megújulást, újdonságok behozatalát tekintette a legfontosabb eszköznek, míg annak kapcsán, hogy a közösségépítés terén mi a leghatékonyabb, a válaszadók több mint négyötöde (81%) közösségi alkalmakat, beszélgetéseket, kirándulásokat említette.

Az utánpótlás nevelés kapcsán szintén utólag kellett kategorizálnunk, de a válaszadók nagy többsége, számításunk szerint 67% adott olyan választ, ami értelmében folyamatos szakmai rekrutációra törekszenek. Példaként, akik pl. egészségügyi projektben érdekeltek, ők megpróbálják egyrészt az ilyen képzésben (nővérképző, orvosi egyetem) érintett tanulókat, diákokat önkéntesként bevonni, és az is jellemző, hogy ha az érintett megvalósítónak van máshol, ehhez kapcsolódó munkahelye, akkor ott is próbál még kollégákat bevonni a kezdeményezésbe.

Az alulról-felülről szerveződésről is megoszlott a vélemény. A magyarországi interjúk során túlnyomóan az alulról szerveződést tekintették sikeresebbnek a fennmaradás szempontjából, ezt tartották hitelesnek. A felülről szerveződést Magyarországon többnyire elutasították, kivéve ott, ahol a szervezetnek már nagy hagyománya volt, mint pl. a cserkészeknél. Romániában két szervezet is a felülről szerveződést támogatta, leginkább azért, mert szerintük a fiatalok maguktól nehezen kezdeményeznek, muszáj nekik felülről szervezett programokat ajánlani, ami mentén aztán aktivizálhatóak más kezdeményezésekre is.

Többnyire azonban egy hibrid rendszert támogattak volna, ahol a két szint összeér, az alulról jövő kezdeményezésekhez megfelelő, kiszámítható támogatási rendszer is kell, hogy életképesek maradhassanak.

Együttműködések

Az együttműködésekre vonatkozó kérdésünk azt mutatta, hogy a szervezetek kiterjedt kapcsolati hálóval rendelkeznek. Magyarországon közös programokban 31% működik együtt a helyi önkormányzattal, 80% helyi civil szervezettel, 51% más települések civil szervezeteivel, 8,6% a megyei önkormányzattal, 68% helyi intézményekkel, 17% megyei intézményekkel, az Új Nemzedék Központtal 23%, vállalkozásokkal és magánszemélyekkel 17-17% működik együtt.

Egymás programjait is közvetítik a célcsoportjuk felé, itt is kiemelkedik a helyi és más településen működő civil szervezetek, illetve a helyi intézményekkel való együttműködés, de 23% működik együtt ilyen céllal megyei, sőt, 31% országos szervezetekkel is. A szponzoráció esetében már kicsit eltérő a helyzet, a települési önkormányzat 14%-nál, a megyei önkormányzat mindössze 3%-nál, helyi civil szervezet 5,7%-nál, más település civil szervezetei 11,4%-nál, helyi intézmény 2,9%-nál, megyei szervezet 8,6%-nál, országos szervezet szintén 3%-nál, vállalkozás és magánszemély ugyanakkor 26, illetve 20%-nál van jelen. Az egyéb kategóriákban együttműködőként jelölték meg a helyi és megyei önkormányzattal kötött feladat-ellátási szerződéseket, illetve a Nemzeti Ifjúsági Tanáccsal való együttműködést.

Végül arra voltunk kíváncsiak, mennyire ismerik a szervezetek az Új Nemzedék Központ honlapját, mennyire használják a felületet. Habár az együttműködésekben megjelent az ÚNK, mint partner, és a honlapot a válaszadók közel 66%-a látogatta már meg, mindössze 25,7%

jelezte, hogy használja is az ott található tartalmakat. Az interjúalanyok többsége is jelezte, hogy nincs érdemi kapcsolata a megyei központtal. Ez leginkább kistélepüléseken fordult elő, a megyeszékhelyen működő szervezeteknek általában volt valamilyen összeköttetése az irodával, ennek mélysége elsősorban a helyi munkatársak aktivitásától függött.

Romániában 27% működik együtt közös programokban a települési önkormányzattal, 6% a megyei önkormányzattal, 19% más helyi civil szervezettel, 7% más település civil szervezetével, 22% helyi intézményekkel, megyei és országos szervezetekkel 3 és 2%. Vállalkozások esetében ez az arány 8, míg magánszemélyeknél 20% (amik valójában többnyire egyszemélyes vállalkozások, de jogilag a PFA-k magánszemélynek minősülnek).

A szponzoráció esetében 50% jelezte, hogy valamilyen támogatást kap a helyi önkormányzattól, a megyei önkormányzattól 24%, 17% más helyi civil szervezettől, 3% más település civil szervezetétől, 20% helyi intézménytől, 4, illetve 3% megyei és országos intézménytől. Vállalkozásoktól érkező támogatásról 52, magánszemélytől érkezőről 56% tett említést.

Mivel válaszadóink két kivételtől eltekintve román nemzetiségűek és anyanyelvűek voltak, ezért esetükben az Új Nemzedék Központot érintő kérdéseknek nem volt relevanciája, azonban azt mondták, meglehetősen hiánypótló lenne hasonló kezdeményezés Románia esetében is.

Az interjúk során arra is rákérdeztünk, ismerik és használják-e a Magyar Ifjúságkutatást és eredményeit. Az általános tapasztalat mindkét országban az volt, hogy vagy nem is ismerik a szervezetek, vagy hallottak róla, de nem használják az eredményeket. Azok, akik rendszeresen olvassák a jelentéseket, inkább pályázatíráshoz, statisztikai adatok kinyeréséhez, illetve trendek megismeréséhez használják, a napi munka során nem foglalkoznak vele érdemben.

Fenntarthatóság

A finanszírozás tekintetében a magyarországi szervezetek 86%-a gazdálkodik pályázati forrásokból, ezt követi 27%-kal az adományozás, 26%-kal az önkormányzati támogatás. Vállalkozási bevételről 14% számolt be, és mindössze 5,7% jelölte meg a normatívát. Elvétve szerepelt állami és egyházi támogatás, saját finanszírozás, illetve szívességi teremhasználat,

tagdíj és TAO. Az ingatlant, amelyben a megvalósítás folyik, a szervezetek mindössze 8,6% -a birtokolja, bérleményben 40% dolgozik. Az önkormányzatok által biztosított ingatlanban 14% működik, szívességi használatot közel 29% jelölt meg.

Az utánpótlás nevelésével szorosan összefügg, hogyan gondoskodik a szervezet a kezdeményezés hosszú távú fennmaradásáról, itt van átfedés a korábban adott válaszokkal (fiatalok, önkéntesek bevonása, reagálás a fiatalok igényeire, folyamatos tudásátadás), de megjelenik a meglévő kapcsolati háló ápolása és bővítése (legyen az önkormányzat, intézmény, civil szervezet vagy más profilú kezdeményezés), és a pályázati források folyamatos felkutatása is.

Megfigyelhető a piaci alapon történő működés megjelenése a fenntartási stratégiák között, igaz, a válaszok közötti aránya még 10% alatt marad, azonban várható, hogy egyre többen ismerik fel ennek fontosságát. Érkezett olyan válasz is, amely szerint "Erről nem lehet gondoskodni. Akkor és azoknak a fiataloknak a döntésén múlik majd, hogy mit kezdenek az "örökségükkel".

A kezdeményezést segítő tényezők között a válaszadók 25%-a nevezte meg különböző együttműködések; emellett fontos tényezőként jelent meg a kezdeményezés iránt elkötelezett vezető és munkatársak, az ő tapasztalataik, az egyéni és szervezeti célok átláthatósága, a pénzügyi források elérhetősége (pályázatok, állami támogatás, ingatlan, közfoglalkoztatás stb.). A célcsoporttal kapcsolatos tényezők között segít, ha van igény a kezdeményezésre a célcsoport körében, számít az elérésük gyorsasága, a kapcsolattartás, a tevékenységek érdekessége, változatossága, a résztvevők lelkesedése. Az is támogató tényező, hogy olyan fiatal csapat vezeti a szervezetet, amely korábbról már sok tapasztalattal és kapcsolati tőkével rendelkezett a civil szektorból. Segíti a működést az is, ha sikerül más településen is terjeszkedni, illetve ha a kezdeményezést működtető szervezetnek régen meglévő - akár 100 évre is visszanyúló - hagyományai vannak és jól működő módszertannal rendelkezik.

Hátráltató tényezőként a finanszírozást említették, a kezdeményezések sok esetben projektalapúak, a hosszú távú finanszírozás nem megoldott. A pályázati és finanszírozási rendszer is kiszámíthatatlan, rendszeresen késnek a kifizetések, a saját ingatlan, közösségi tér hiánya vagy nem megfelelő állapota is nehezítő tényezőként lett megjelölve. A célcsoport szempontjából gondot jelent a fiatalok fluktuációja, apátiája, bizalmatlansága, illetve a fiataloknak szóló programokon, pályázatokon belüli erős konkurencia, ami miatt nehéz ezt a

célcsoportot elérni. Említésre került az is, hogy az életkor növekedésével a fiatalok egyre leterheltebbek lesznek, nem jut idő ilyen programokra vagy kezdeményezésekben való részvételre.

Romániában pályázati támogatásokban a megkérdezett szervezetek nagy többsége, 76%-a részesül, az önkormányzati támogatás lényegesen kisebb arányban érintő őket, erről a megkérdezettek 19%-a számolt csak be. Normatív támogatásról 4% számolt be, miközben alacsony volt (6%) azok aránya is, akik valamiféle vállalkozási bevételt említettek forrásaik között. Lényegesen nagyobb volt az adományok szerepe, a válaszadók 28%-a számolt be ezek jelenlétéről. Néhányan, 14%-nyian beszámoltak egyéb bevételekről is, eseti jelleggel, ezek körében tagdíjak, belépési díjak, részvételi díjak, de néha még a kezdeményezők saját anyagi hozzájárulása is előfordul.

Ami a működésül szolgáló ingatlanok helyzetét illeti, a domináns forma, amiről 42% beszámolt, az a szívességi használaton alapuló ingatlanhasználat, önkormányzat által felajánlott ingatlanról 24% számolt be, miközben egyforma arányban, 14-14%-ban említették a saját tulajdonú vagy bérelt ingatlant. A több helyszínes működés meglehetősen kivételesnek tekintető, csupán 3% esetében állt fenn ez a helyzet.

52% úgy vélte, hogy az lehet a hosszú távú fennmaradás sikere, ha a helyi közösségekben integrálódó kezdeményezésé válnak, vagyis ha a helyiek, a mindenkori fiatalok ezt majd természetesnek tekintik és ezáltal nem személyfüggő lesz az, hogy épp fennmarad-e egy-egy ilyen kezdeményezés. Emellett a biztos anyagi háttér mint előfeltétel megteremtése volt a másik rendszeres visszatérő elem. 61% nyilatkozott úgy, hogy a fiatalok érdeklődése, kortársaik bevonása az, ami valójában a mozgatórugója a kezdeményezésnek, másfelől pedig sokan megemlézték azt is, hogy ha valamilyen objektív adottság a településen (például természetközeli programok esetén a természeti adottságok) rendelkezésre állt. Ami a hátráltató tényezőket illeti, 43% valamilyen típusú anyagi hiányról tett említést, de számottevő volt (23%) az is, amikor valamiféle társadalmi nehézségre, például egyes szubkultúrákkal szembeni előítéletekre vagy tájékozatlanságra tettek utalást.

A működési feltételek tekintetében eltérő problémák merültek fel, de ez nem országtól, hanem a működési formától függött. Azoknál a szervezeteknél, amelyek informálisan működtek, leginkább az önkéntes munkára és a tagok, helyi lakosok, önkormányzat felajánlásaira tudtak hagyatkozni, ennek következtében nem jött létre napi szintű működés, sőt, a heti egy találkozót kimondottan sűrűnek volt mondható. Azoknál a szervezeteknél, amelyeknél meg

tudott valósulni a napi működés, jellemző volt a formális bejegyzés, a pályázati forrásoktól való függés, sokkal nagyobb erőforrásokat kell előteremteni ahhoz, hogy színvonalas szolgáltatást tudjanak nyújtani a fiatalok számára. Amint a pénzügyi források elmaradnak, a főállásban dolgozók munkaviszonya megszűnik, általában a működés intenzitása is visszaesik, egy-egy rendezvényt szerveznek meg esetleg, de tanácsadást, aktív közösségépítést munkaidőn kívül nehéz biztosítaniuk.

Szakpolitikai ajánlások

Szakpolitikai javaslatok tekintetében a romániai szakemberek leginkább azt szerették volna, ha a vidéki kistélepülésekre is irányul figyelem, hiszen itt a fiatalok elvándorlása kiemelkedő, egy fő jegyzete meg, hogy az oktatásban piacképes tudást kellene nyújtani, hogy a fiatalok helyben tudjanak maradni. A magyarországi interjúalanyok leginkább szintén a fiatalok helyzetének (oktatás, lakhatás, munkavállalás, családalapítás) komplex fejlesztését emelték ki, de volt, aki szerint közösségépítés szempontjából fontos lenne, hogy a fiatalokat érzékenyítsék pl. fogyatékkal élő, mentális betegséggel élő kortársaik iránt, elsősorban osztályfőnöki órán, szakemberek vezetésével.

A kisebb, projektmegvalósítás terén kezdőnek számító szervezetek, közösségek számára fontos az is, hogy több és gyakoribb lehetőség legyen kis támogatástartalmú pályázatokra, hiszen az önkéntes alapon működő szervezeteknek nincs tapasztalata nagyösszegű projektek megvalósítására, humán erőforrás sem áll rendelkezésre az adminisztrációhoz, projektmenedzsmenthez, ráadásul sok esetben csak párszáz ezer forintba lenne szüksége a szervezetnek egy-egy rendezvény lebonyolításához, működtetéséhez, nem pedig több millióra, mely sok esetben nem hasznosul eredményesen. Sőt, volt olyan szervezet, amely akár önkéntes alapon is számos programot megvalósít, és csak eszközre, írószerre lenne szüksége, amellyel tervezni tud az adott évre. Ezek a visszajelzések elsősorban olyan közösségektől érkeztek, melyek jellemzően hagyományörzéssel foglalkoznak és a heti, havi találkozókkor gyűlnek össze, nem napi szinten működnek.

Összegzés

Mind a kérdőíves kutatás, mind az interjúk azt mutatták, hogy bár a két országban vannak strukturális eltérések pl. a finanszírozásban, illetve a területi együttműködések szerkezetében, alapvetően hasonló problémákról számoltak be a magyarországi és a romániai szervezetek is.

Ezek egy része a célcsoport attitűdjével kapcsolatos: az elérhető fiatalok nem érdeklődőek, nehezen aktivizálhatóak, leterheltek, kevés idejük van aktív, közösségben töltött szabadidős tevékenységekre, az önkéntesek között nagy a fluktuáció stb.

A fiatalok elvándorlása, kilátástalansága szintén sarkalatos pont a szervezetek életében, szinte kivétel nélkül említették, hogy a célcsoport legnagyobb problémájának a jövőkép hiányát, az oktatási, munka-, lakhatási és családalapítási lehetőségek korlátozottságát tartják, amely kihat a szervezeti működésre, az utánpótlásra is. A kistelepülések esetében az elvándorlás különösen kritikus helyzetet teremt.

A másik téma, amiről szívesen nyilatkoztak, az infokommunikációs eszközök használata. Habár mindkét ország szakértői esetében vannak ellenzők, amelyek szerint ezek az eszközök személyiségrombolóak és rontják a fiatalok motivációját a közösségi életre, a többség egyetértett abban, hogy ezek az eszközök ma már a mindennapok részei, a szervezetek kénytelenek ehhez alkalmazkodni.

Ennek érdekében többen igyekeznek beemelni a napi működésbe, a kapcsolattartást, a szervezési feladatok kiosztását és a visszajelzéseket egyértelműen könnyíti, de a disszemináció, és a közösségi oldalakon keresztüli toborzásban is jelentős segítséget nyújt. Azt, hogy ezek mellett sikerül-e mélyebb közösségi érzést is nyújtani a fiataloknak, amelyeken keresztül képesek tényleges közösségeket szervezni és saját kezdeményezéseket végigvinni, inkább már a szervezetek profilján és tapasztalatán múlik.

A finanszírozás mindkét országban gondot jelent a szervezeteknek. Magyarországon a mintában leginkább olyan szervezetek szerepeltek, amelyek elsődlegesen pályázati forrásokból gazdálkodnak, Romániában a pályázati, önkormányzati és egyéb támogatói források voltak a dominánsak. Mindkét országban kiemelték ugyanakkor, hogy kiszámíthatóbb támogatási rendszerre van szükség, hiszen az anyagi bizonytalanság, az

állandó jelenlét, fejlesztések hiánya kihat a célcsoport érdeklődésére és a megvalósítók motivációjára is.

További problémát jelent a finanszírozások viszonylagos homogenitása is, több interjúalany elmondása szerint a pályázati pénzek sokszor nem az igények szerint kerülnek kiosztásra. Itt említették például, hogy kezdő szervezetek vagy főleg önkéntesekkel működő szervezetek számára a nagy támogatástartalmú pályázatok túl sok elvárást jelentenek adminisztrációs szempontból, illetve gyakran az összeg töredéke elég lenne, hogy valóban olyan programokat tudjanak szervezni, amelyre valós igény van. Számukra a gyakoribb, de kisebb támogatástartalmú pályázatok lennének ideálisak.

Azok számára viszont, akik napi szinten működtetik a kezdeményezést, főállású munkavállalók vannak, létszükséglet, hogy folyamatosan, hosszú távra tudjanak tervezni, így a nagy támogatástartalmú pályázatok mellett fontos az is, hogy az egyes pályázati ciklusok között ne több év teljen el, amellyel a kezdeményezés elhalásának kockázata is nő.

A szervezetek jelentős része helyi igényekre reagál, saját módszertant dolgoz ki, ezért olyan pályázati és támogatási rendszerre van szükségük, amely mellett minden típusú szervezet biztosítani tudja közhasznú tevékenységeit.

Mivel a minták nem reprezentatívak, ezért más markáns következtetés, amely mindkét országra jellemző volna, nem vonható le; ugyanakkor a szakemberek által adott válaszok mindenképpen hasznosíthatóak azok számára is, akik a határon túli fiatalokkal, az elvándorlással, a magyarországi és romániai civil szervezetek típusaival, működésével kívánnak foglalkozni.